

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้
ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

ระวี ปราบรูปู¹และ จูติมน ฉัตรจรัสรัตน์²

Received: 18 July 2023; Revised: 3 August 2023; Accepted: 11 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ/ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 73 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา ตามลำดับ

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: rawiprapripu@gmail.com โทร. 0857032747

² ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

เขต 2 พบว่า ควรจัดประชุมครู ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อทำความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน และมีการมอบรางวัลยกย่อง และให้คำชมเชย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้อง และตรงกับปัญหาของนักเรียน ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนานักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำสำคัญ: การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล, การคัดกรองนักเรียน, การส่งเสริมนักเรียน, การป้องกัน และแก้ไข, การส่งต่อ

**A Study of the Guidelines for Implementing Student Care and
Support System of the Learning Centers in the Thailand-Myanmar
Border area, Mae Sot District, under the Supervision of the
Tak Primary Educational Service Area Office, Region 2**

Rawi Prabripu ¹and Titimon Chadcharunrat²

Abstract

The purpose of this research is to study the condition, problems and guidelines for the implementation of the student care and support system of the learning center in the Thai-Myanmar border area, Mae Sot District, under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office, Region 2. The population used in this study were 73 school administrators and teachers in 2022 academic year and 9 experts. The research tools were questionnaire with 5-level estimation and a semi-structured interview. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results :

1. The implementation of the student care and support system of the learning center in the Thai-Myanmar border area, Mae Sot District, under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office, Region 2 were in high level for every aspect in general. The average from high to low is the prevention and addressing the problem aspect, student promotion and development aspect, student screening, referral, and knowing student individually respectively.

2. The problems in operation of the student care and support system of the learning center in the Thai-Myanmar border area, Mae Sot District, under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office 2 were generally at a low level. The average from the highest to the lowest is the referral, student

¹ Master's degree student, Master of Education Program, Northern College

E-mail: rawiprabripu@gmail.com Tel. 0857032747

² Dr., advisor, Master of Education Program, Northern College

promotion and development, knowing students individually, student screening and prevention and addressing problem respectively.

3.Guidelines for the implementation of the student support system of the learning center Thai- Myanmar border area, Mae Sot District Under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office 2, it was found that the new academic year should be held for parent and community teacher meetings to understand the student care system. And participation in student development and should encourage all students to participate in school activities. There are a variety of activities, such as contests, competitions, and awards, praise and compliments. For students to develop according to their potential should fix the problem to students regularly Class teacher Guidance teacher responsible for student support systems by helping students be consistent and consistent with student problems Should coordinate with parents and related agencies to help solve and develop students Should encourage teachers to attend the training Seminar to bring knowledge to organize activities about student care systems

Keyword : Getting to know the students individually, student screening, promoting students, preventing and solving the problems, and transferring students.

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579 แนวคิดการจัดการศึกษาโดยยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs, 2030) และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2562 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้จะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนแล้วการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาเนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าทันสมัย ส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบก่อให้เกิดความแข่งขัน ความกังวล ความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสมอันจะส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกาย ทั้งนี้การจัดการกระบวนการเรียน ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อีกทั้งยังมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565 : 3)

ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 จัดว่าเป็นสถานศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญการดำเนินงานของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน ในงานของครูในปีที่ผ่านมาศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางของสังคม ผลปรากฏว่ายังมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ ทะเลาะวิวาท ลักขโมย แต่งกายผิดระเบียบ ประพฤติตนไม่ถูกต้องตามกฎระเบียบและการอยู่ร่วมกันของสังคมยังมีผู้เรียนไม่เข้าเรียนเนื่องจากปัญหาครอบครัวและอื่น ๆ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับการเป็นนักเรียน นักศึกษา เมื่อครูที่ปรึกษาไปเยี่ยมบ้าน จึงทราบว่าผู้เรียนบางคนไม่ได้อยู่กับผู้ปกครอง บางคนพ่อแม่หย่าร้างแยกกันอยู่ และอาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย และญาติพี่น้อง บางคนฐานะค่อนข้างยากจนต้องทำงานและเรียนไปด้วย ซึ่งบทบาทการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ได้นำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติประถมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานมาปฏิบัติ เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต

และความรู้ความสามารถของผู้เรียนให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี จึงได้นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ จบการศึกษามีความรู้ความสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองและอยู่ร่วมกันเป็นปกติสุขในสังคม ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุก ๆ ด้านต่อไป (ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2)

ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนำไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความรู้ความสามารถนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดขอบเขตเนื้อหาจากแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่จะศึกษาจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ด้านการป้องกันและช่วยเหลือเด็ก และด้านการส่งต่อเด็ก

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยและแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 จำนวน 34 ศูนย์การเรียนรู้ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 73 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

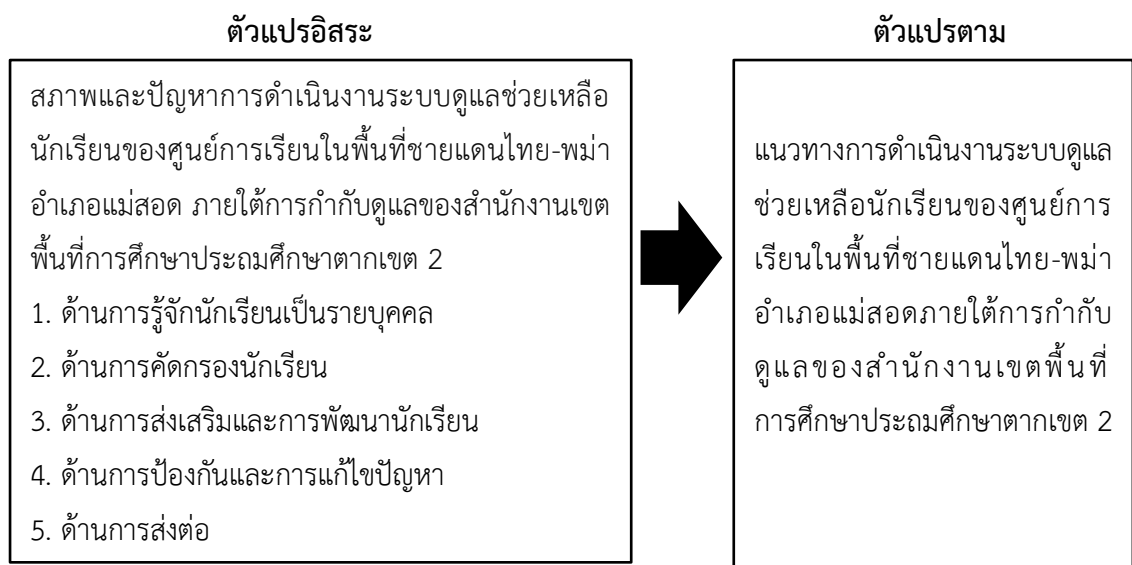
3.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

3.2 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

3.3 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ดำเนินการดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 34 ศูนย์การเรียนรู้ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 73 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพ และปัญหา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ตามขอบเขต 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถามแล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และ นำมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ใหม่

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ (Try out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .960

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถาม ที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560:103) ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก, 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ได้แก่ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน และ 3) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีผลงานเชิงประจักษ์เป็นที่ยอมรับมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งนี้มาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างพัฒนาขึ้นตามกรอบกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้จากผลการวิจัยครั้งที่ 1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อกำหนดขอบเขต และแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ นำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่ 1 ที่มีระดับสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามข้อบ่งชี้เนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้างให้ครอบคลุมรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน จำนวน 9 คน ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะศึกษาศาสตร์

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อ และขอ สัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์จากสถานที่จริงและสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยมีการ กำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียน แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การ เรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 โดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียน ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียน ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการป้องกันและการ แก้ปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียน ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ทุกด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน คือ ด้านการส่งต่อด้านการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียน ในพื้นที่ชายแดน ไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า มีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรให้ครู ที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นส่งต่อเอกสารหลักฐานประจำตัวนักเรียน ข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียน และ ประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคลโดยส่งต่อในลำดับขั้นที่เลื่อนขึ้นไป ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อมูลสถานภาพครอบครัว ข้อมูลทั่วไป จัดทำแบบ ปพ.6 อย่างเป็นระบบชัดเจนให้เป็นปัจจุบัน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรกำหนดนโยบายให้มีการคัด กรองนักเรียน และมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างเป็นระบบในการคัดกรองนักเรียน จัดให้มีการประชุม

ชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบแนวทางปฏิบัติ และมีการติดตามผล 3) ด้านการส่งเสริม และพัฒนาควมมี การส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน และมีการมอบรางวัล ยกย่อง และให้คำชมเชย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตาม ศักยภาพของแต่ละคน ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องรายงานปัญหาให้ผู้บริหาร ทราบทันที เมื่อพบปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขปรับปรุงเป็นการด่วน ควรจัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในทางที่ดี จัดกิจกรรมทัศนศึกษา พานักเรียนไปทัศน ศึกษาออกสถานที่ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรง และเป็นการฝึกให้ นักเรียนรู้จักเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ จัดค่ายคุณธรรมให้กับนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบเกี่ยวกับ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครู ประจำชั้น ครูแนะแนวครูรับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้ สอดคล้อง และตรงกับปัญหาของนักเรียน ควรมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบเกี่ยวกับงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ครูรับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้อง และตรงกับปัญหาของนักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อ ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนานักเรียน ควรพิจารณาว่าเป็นกรณีมีปัญหายากที่ ทางโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้หรือไม่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นฝ่ายรับผิดชอบโดยตรง เพื่อพิจารณาการส่งต่อนักเรียน ควรจัดทำบันทึกการปฏิบัติงาน และรายงานความก้าวหน้าในการ ช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ใน พื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ใน พื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียนรู้ได้ปฏิบัติ ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เรื่องระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนครบทั้ง 5 ด้าน เป็นระบบมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลสภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประกายดาว เป็นมะโอคำ (2563 : 18) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผลวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้มีการเก็บข้อมูลด้านความประพฤติของนักเรียน ดำเนินการเก็บข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียน และมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนโดยตรง เพื่อรับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนเพื่อทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ซึ่งทำให้ครูเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนิธิ (2560 : 72) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย มีการจัดทำแฟ้มประวัติให้เป็นปัจจุบันเพราะครูประจำชั้นต้องมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล จึงมีความจำเป็นที่ครูต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือ มีปัญหารวมถึงมีการแจ้งหลักเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้มีแนวปฏิบัติเดียวกัน มีการสรุปและการรายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายห้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนิธิ (2560 : 105-73) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการประชุมวางแผนสร้างเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน มีการจัดอบรมให้ความรู้ในการคัดกรองให้กับครู นักเรียน ผู้ปกครองทราบแนวทางในการดำเนินงานให้ชัดเจนต่อเนื่อง

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ มีการจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนก่อนดำเนินการประชุมผู้ปกครองนักเรียน มีการติดตามรวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในรูปแบบที่หลากหลายและดำเนินการประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนิธิ (2560 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาด

เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนอยู่ในความดูแลของครู ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีกิจกรรมที่ช่วยพัฒนา และส่งเสริมนักเรียน เช่นกิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน การจัดประชุมผู้ปกครอง

1.4 ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียนรู้ได้ดำเนินการวางแผนมาตรการช่วยเหลือนักเรียน และการประสานงานกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา รวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยใช้หลักจิตวิทยาวัยรุ่นในการให้คำปรึกษานักเรียน รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมาภรณ์ สนิธิ (2560 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด และหาวิธีช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน

1.5 ด้านการส่งต่ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียนรู้ได้มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อ โดยมีการจัดทำข้อมูลที่เป็นในการส่งต่อนักเรียน เพื่อส่งต่อไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องรวมถึงในเรื่องของการประสานงานและบันทึกการส่งต่อ ไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) อ้างถึงในวิจัยของ ประมาภรณ์ สนิธิ ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการป้องกันช่วยเหลือนักเรียน ที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ได้ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ตามที่การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาได้มีการบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2564 หมวด 7 มาตรา 63

โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว การให้คำปรึกษา ฝึกอบรมแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง จัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียน เน้นกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาและการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งศูนย์การเรียนรู้จัดได้ว่าเป็นสถานศึกษา เช่นกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำผลการวิเคราะห์ปัญหามาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้มีการดำเนินการติดต่อผู้ปกครองนักเรียนเพื่อทราบข้อมูลของนักเรียน โดยการสังเกต และบันทึกข้อมูลด้านพฤติกรรมความแตกต่างของแต่ละคน และการไปเยี่ยมบ้านของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา แก้วพวง (2563 : 7) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านค้ำกิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล ด้านความสามารถ ด้านผลการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ด้านความประพฤติ เพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และจัดอุปสรรคของนักเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนได้อย่างสมบูรณ์ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน ระเบียบสะสมแบบ ประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการช่วยเหลือผู้เรียนต่อไป

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้มีการสรุปและรายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล และรายห้อง มีการบันทึกการช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาและติดตามผลนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหาทุกระยะและได้ดำเนินการติดตามประเมินผลการคัดกรองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธา รัตน์ มณีรัตน์ (2562 : 75) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายภัทรบุรพา อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า การคัดกรองนักเรียน มีความต้องการและจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษามีข้อมูล ระเบียบสะสมนักเรียนครบถ้วน โรงเรียนมีรายงานผลการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือนักเรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ได้ดำเนินการติดตาม ประเมินผลกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบและมีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุบลัมภ์ (ม.ป.พ) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา กลุ่มพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้นได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ โดยการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ได้ดำเนินการวางแผนการช่วยเหลือนักเรียน และการประสานงานกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมป้องกัน และช่วยเหลือนักเรียน ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา รวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยใช้หลักจิตวิทยาวัยรุ่นในการให้คำปรึกษานักเรียน รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา สอดคล้องกับ คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุบลัมภ์ (ม.ป.พ) ได้นิยามความหมายไว้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญาให้กับนักเรียนมีหลายเทคนิควิธีการ โดยครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องให้คำปรึกษาเบื้องต้น รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญา

2.5 ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ดำเนินการชี้แจงนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ให้เข้าใจเหตุผลของการส่งต่อนักเรียน และดำเนินการประชุมสรุปผลการดำเนินงานการส่งต่อ และการนำผลจากการติดตาม ประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนาแนวทางในการส่ง รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณ ในเรื่องของยานพาหนะ ในการส่งต่อนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนา แก้วพวง (2562 : 18) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนบ้าน ค้างพิบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การส่งต่อต้องมีการการชี้แจงให้นักเรียนทราบ ถึงเหตุผล ในการส่งต่อ เพื่อความเป็นระบบในการดำเนินการ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพทางด้านความรู้ ทักษะในการส่งต่อให้กับนักเรียน

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดน ไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่ามีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรให้ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นส่งต่อเอกสาร หลักฐานประจำตัวนักเรียน ข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนและประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคลโดยส่งต่อ ในลำดับขั้นที่เลื่อนขึ้นไป และควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเป็น รายบุคคล ในช่วงเปิดภาคเรียนปีการศึกษาใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมารณ สนิธิ (2560)

พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบด้านการ คัดกรองนักเรียน พบว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างเป็น ระบบ

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรกำหนดนโยบายให้มีการคัดกรองนักเรียน และมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัย สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ด้านการคัดกรองอยู่ ระดับมาก

3.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน และมีการมอบรางวัล ยก ย่อง และให้คำชมเชย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรีมีแนวทางด้านการส่งเสริม และพัฒนานักเรียนดังนี้ คือ โรงเรียนควรมีการพัฒนา จัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการพัฒนาปรับปรุงตนเอง

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบเกี่ยวกับงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัย สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี พบว่า มีแนวทางด้านการป้องกันช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา นักเรียนของโรงเรียนโรงเรียนดังนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มมีปัญหา

3.5 ด้านการส่งต่อ ควรพิจารณาว่าเป็นกรณีมีปัญหาหากที่ทางโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือ ได้หรือไม่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นฝ่ายรับผิดชอบโดยตรง เพื่อพิจารณาการส่งต่อนักเรียน และควรจัดทำบันทึก การปฏิบัติงาน และรายงานความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561:7) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี

พบว่า แนวทางด้านการส่งต่อ คือ โรงเรียนควรมีการชี้แจงให้กับนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงของการส่งนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือนำไปใช้ประกอบการจัดอบรมให้กับครูศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ครูเข้าใจการใช้ระเบียบสะสมแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2. กลุ่มสถานศึกษาที่มีบริบทเดียวกันกับศูนย์การเรียนรู้สามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยไปใช้วางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะในด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีระดับการปฏิบัติที่สูงขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

3. ระดับสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติ สามารถนำข้อมูลงานวิจัยไปใช้วางแผนกำหนดทิศทาง สร้างกลยุทธ์ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการพัฒนาครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการได้ อันจะนำไปสู่คุณภาพของนักเรียนต่อไป

4. บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้จะส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

2. ควรมีศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด

3. การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด

4. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน เช่น การจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา การติดตาม นิเทศ การดำเนินงานโดย
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2564-2565. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.**

กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข. (2547). **คู่มือผู้บริหารการสร้างคู่มือเครือข่ายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2559). **การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. (ม.ป.พ.). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10).** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

ปรมาภรณ์ สนธิ. (2562). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี.** สารศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ประกายดาว เป็นมะโอคำ. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาแพงเพชร.

พรนภา แก้วพวง. (2562). **การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนบ้านค้ำกิบาล.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

- รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์, ฉันทนา จันทร์บรรจง, ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ และ อนุชา กอนพ่วง. (2565). ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว (Mecctak2.com/MECC Migrant Educational Coordination Center). ตาก : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการและและสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุธารัตน์ มณีรัตน์. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายภัทรบุรพา อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปกร.